

Destan Dönemi Türk Edebiyatı - 2

1. İslamiyetin kabulünden önceki Türk edebiyatıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) Koşuk, sagu, destan bu dönemin şiir biçimleridir. Savaşlar ise çoğunda şiirsel bir ahenk bulunan atasözleridir.
- B) Yabancı dillerin etkisi azdır.
- C) Şamanist unsurlar bu dönem eserlerinde açıkça görülür.
- D) Sığır, şölen ve yuğ törenleri şiirlerin söylenme alanları olmuştur.
- E) Daha çok aruz ölçüsü tercih edilmiştir.

2. Anadolu Türk destanlarından olup asıl adı Şerif Hızır olan bir XIII. yüzyıl alp-ereninin hayatını, savaşlarını ve çeşitli kerametlerini konu almaktadır. Eserde, kahramanın menkıbelerinin yanı sıra, dönemin önemli kişilerinin menkıbeleri ve bu kişilerin kahraman ile olan münasebetleri de anlatılmaktadır. Kahraman, Anadolu ve Rumeli'nin fethi esnasında gazalara katılan, kahramanlığı ve velayeti ile daha yaşarken efsanevi bir şahsiyet hâline gelen müstesna bir Türk büyüğüdür.

Metinde sözü edilen Türk destanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şu
- B) Danişmendname
- C) Battalname
- D) Saltukname
- E) Timur

3. Aşağıdakilerden hangisi doğal destanların özelliklerinden biri değildir?

- A) Manzum ya da mensur olabilir.
- B) Olağanüstülükler barındırır.
- C) Kavmî niteliklidir.
- D) Bir ozan tarafından kaleme alınır.
- E) Belirli tipler ve motifler hemen hepsinde görülür.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı yapılmıştır?

- A) İslamiyet öncesinde kullanılan temalar İslamiyet sonrasında değişmiştir.
- B) İslamiyet'ten önce hece ölçüsü kullanılırken İslamiyet sonrasında aruz ölçüsü de kullanılmaya başlanmıştır.
- C) İslamiyet öncesindeki dilde öz Türkçe sözcükler hâkimken İslamiyet sonrasında Arapça ve Farsça ifadeler etkin bir şekilde dile dâhil olmuştur.
- D) İslamiyet öncesi edebiyatta sagunun yerini İslamiyet sonrasında ağıt ve mersiye almıştır.
- E) İslamiyet'ten önce sadece dördlük nazım birimi kullanılırken İslamiyet sonrasında beyit nazım birimi de sıklıkla kullanılmıştır.

- 5. I. Eski Türklerde yılda bir kez düzenlenen ve totemlerin kurban edildiği dinsel törendir.
- II. Eski Türklerde kişinin anılması için mezarının veya bazı kurganların etrafına dikilen taşlardır.
- III. Yuğ törenlerinde söylenen şiirlerdir.

Bu tanımlamaların karşılığı olan kavramlar aşağıdakilerden hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

- A) Şölen - kam - sagu
- B) Şölen - balbal - sagu
- C) Sığır - şaman - koşuk
- D) Şölen - balbal - koşuk
- E) Toy - balbal - sagu

6. Ödle künü tavratur
Yalnguk küçin kevretür
Erdin ajun sevretür
Kaçsa takı ertilür

[Felek günü harekete geçirir. İnsanın gücünü gevşetir. Dünyadaki insanları azaltır. (İnsanlar) kaçsalar dahi erişir.]

Bu dördülikle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Destan Dönemi ürünüdür.
- B) Lirik - epik bir şiir parçasıdır.
- C) Hece ölçüsüyle söylenmiştir.
- D) Her devirde geçerli bir gerçekten bahsetmektedir.
- E) Redif kullanılmıştır.

Destan Dönemi Türk Edebiyatı - 2

7. Uygur Türklerine ait olan bu destan, Göktürklerin Bozkurt destanı ile ortak unsurlar taşımaktadır. Birçok Türk destanında ortak motif olarak görülen bozkurt motifi, bu destanda da soyun başlangıcı olarak ilahi bir güç şeklinde rol almaktadır. Destanda, eski Hun hükümdarlarından birinin çok güzel iki kızı olması, bu güzelliklerinden dolayı ancak Tanrılarla evlendirilecekleri inancı; hükümdarın, kızlarını insanlardan uzak tutmak amacıyla ülkenin kuzey taraflarında yaptırdığı yüksek bir kuleye bırakması, Tanrı'nın bozkurt şeklinde gelip bu kızlarla evlenmesi anlatılır.

Bu parçada sözü edilen Türk destanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bozkurt
B) Türeyiş
C) Göç
D) Oğuz Kağan
E) Yaratılış

8. Destan Dönemi ile ilgili aşağıdakilerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) Doğal ve yapma destanlar epik metinlerdir.
B) Koşuk ve sagular anonim ürünlerdir.
C) Destanlarda tarihsel gerçekler nesnel bir bakış açısıyla aktarılmıştır.
D) Metinlerde Destan Dönemi'ndeki insanların yaşamına özgü nitelikler hâkimdir.
E) Sözlü edebiyat mitolojik dönemde oluşmaya başlamıştır.

9. Alp Er Tunga öldü mü?

Isız ajun kaldı mı?

Ödleğ öçin aldı mı?

Emdi yürek yırtılır

(Alp Er Tunga mı öldü, kötü dünya ondan kurtuldu mu, zaman öcünü mü aldı? Şimdi yürek yırtılır.)

Bu sagu parçasının dili ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yabancı kelimelere yer verilmemiştir.
B) Anlatımı açık, yalın ve ahenklidir.
C) Bilinen bir durum bilmezden gelinmiştir.
D) Amaç-sonuç ilgisi kurulmuştur.
E) Dönemin zihniyeti kullanılan dili etkilemiştir.

10. Turluk çiçek yerildi

Barçın yadım kerildi

Uçmak yeri körüldü

Tumluğ yana kalgüsüz

(Türlü çiçekler açıldı. Çimene ipek yaygı yayıldı. Cennet gibi göründü. Artık kış gelmeyecek.)

Bu koşuk parçasının dil ve anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tümevarım yapılmıştır.
B) Söz sanatlarına yer verilmiştir.
C) Arapçanın etkisi görülmektedir.
D) Dinleyici bir gelişmeden haberdar edilmektedir.
E) Günümüz Türkçesinde kullanılmayan sözcükler vardır.

11. Yiğlap udu artladım

Bağrım başım kartladım

Kaçmış kutuğ irteledim

Yağmur kipi kan saçar

[(Beni bırakıp giden sevgilimin) ardından ağlayıp mahvoldum. Bağrımın (kapanmış olan) yarasını (yeniden) deştim ve kaçıp gitmiş olan mutluluğu aradım durdum. (Gözlerim) yağmur gibi kan saçıyor.]

Bu dördürlük ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kimi kelimeler günümüzde de kullanılmaktadır.
B) Ayrılığın verdiği hüznü dile getirilmiştir.
C) Mısralardaki hece sayılarının eşitliğine dayalı ölçüyle oluşturulmuştur.
D) Kafiye örgüsü aaab'dir.
E) Bir rubaiden alınmıştır.

12. Biş emek tüzermes

(Beş parmak düz değildir.)

Ot tese ağız köymes

(Ateş demekle ağız yanmaz.)

Yukarıda örneği verilen İslamiyet Öncesi Türk edebiyatı ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Destan
B) Yuğ
C) Koşuk
D) Sav
E) Sagu

